

LEAN ENTERPRISE
INSTITUTE POLSKA
WYDAWNICTWO

Leksykon Lean

*Ilustrowany słownik pojęć
z zakresu Lean Management*

Opracowany przez Lean Enterprise Institute

Przedmowa do wydania polskiego:
Tomasz Koch, Tomasz Sobczyk

Leksykon Lean

*Ilustrowany słownik pojęć
z zakresu Lean Management*

Opracowany przez Lean Enterprise Institute
pod redakcją Cheta Marchwińskiego, Johna Shooka i Alexis Schroeder

Przedmowa do wydania polskiego: Tomasz Koch i Tomasz Sobczyk

Wydanie drugie w języku polskim
Wydawnictwo Lean Enterprise Institute Polska
Wrocław 2015
www.lean.org.pl

LEAN ENTERPRISE
INSTITUTE POLSKA
WYDAWNICTWO

Tytuł oryginału: Lean Lexicon a graphical glossary for Lean Thinkers. Fourth Edition, Version 4.0, March 2008

© Copyright 2008 The Lean Enterprise Institute, Inc.
One Cambridge Center, Cambridge, MA 02142 USA
Tel: 617-871-2900 · Fax: 617-871-2999
www.lean.org

© Copyright 2010 for Polish Edition and Translation
Lean Enterprise Institute Polska
ul. Muchoborska 18, 54-424 Wrocław
www.lean.org.pl

Opracowanie wersji polskiej: Marek Eisler i dr Tomasz Sobczyk, Lean Enterprise Institute Polska

Skład i łamanie: ZUBEK Poligrafia, www.zubek.pl

ISBN 978-83-926554-5-9

All rights to text and illustrations reserved by The Lean Enterprise Institute.
Wszelkie prawa do tekstu oraz ilustracji zastrzeżone przez The Lean Enterprise Institute

Spis treści

Przedmowa do wydania polskiego

Tomasz Koch i Tomasz Sobczyk

Wprowadzenie

Chet Marchwinski i John Shook

Skorowidz terminów w języku polskim z ich odpowiednikami w języku angielskim

Terminy Lean: od A do Z

Załącznik A: Symbole używane w metodzie Mapowania Strumienia Wartości

Załącznik B: Skorowidz terminów w języku angielskim

Załącznik C: Bibliografia

Skorowidz terminów w języku angielskim z ich odpowiednikami w języku polskim

Przedmowa do wydania polskiego

Leksykon Lean to pierwsze zwarte wydawnictwo w języku polskim zawierające definicje zwrotów i wyrażeń powiązanych ściśle z tematyką Lean Management. Zawiera przeszło 100 haseł, których prawidłowe rozumienie stanowi klucz do wiedzy na temat szczupłych systemów zarządzania. W leksykonie wielu czytelników odnajdzie zarówno szereg dotychczas dobrze znanych im terminów, jak również i takie, z którymi się jeszcze nie zetknęli. Być może znajdują się i takie osoby, które będą zmuszone zweryfikować swoje dotychczasowe rozumienie niektórych definicji, gdyż stykali się dotychczas z błędnymi ich tłumaczeniami lub mylnymi interpretacjami.

Do leksykonu dorastaliśmy wiele lat. Tłumaczenie, które oddajemy w Państwa ręce, jest swoistym zwieńczeniem kompleksowego zrozumienia zamieszczonych zagadnień i definicji. To, co pozwoliło dokonać nam fachowego przekładu treści i słownictwa, które od teraz może bez przeszkód zagościć również w języku polskim, to z całą pewnością:

- Wieloletnie doświadczenie członków zespołu redakcyjnego Leksykonu Lean, w tym rzadko spotykana reprezentacja zarówno przedstawicieli świata nauki, jak i przemysłu.
- Współpraca z reprezentantami najlepszych na świecie ośrodków popularyzujących i wdrażających Lean Management, stowarzyszonych w ogólnoświatowej sieci Lean Global Network (LGN).
- Wielokrotna konieczność dokonywania pionierskich przekładów oraz popularyzowania najnowszej wiedzy, a tym samym konieczność zmierzenia się za każdym razem z nowymi terminami, zwrotami i definicjami.

Leksykon Lean stanowi naszym zdaniem absolutny „niezbędnik” dla wszystkich autorów, tłumaczy, studentów, naukowców oraz praktyków Lean Management. Dla większej przejrzystości przekazu, przy każdym polskim terminie pozostawiono jego oryginalny angielski i/lub japoński odpowiednik. Co równie ważne, leksykon obfituje w szereg schematów i rysunków ułatwiających interpretację prezentowanych informacji. Jeżeli jednak którekolwiek z zaprezentowanych zagadnień nadal będzie budzić niejasności, chcielibyśmy się o tym dowiedzieć, aby nasz zespół mógł dokonać stosownych udoskonaleń w kolejnych wydaniach Leksykonu.

Mamy nadzieję, że kolejna pozycja spod znaku Wydawnictwa Lean Enterprise Institute Polska spotka się z Państwa uznaniem. Liczymy, że Leksykon Lean stanie się ważnym punktem odniesienia dla rosnącej rzeszy praktyków i zwolenników szczupłego podejścia, i że przyczyni się do wzrostu świadomości polskiej społeczności Lean.

Jak zwykle życzymy Państwu owocnej lektury.

Prof. dr hab. inż. Tomasz Koch
Dr inż. Tomasz Sobczyk
Lean Enterprise Institute Polska
Wrocław 2010

Wprowadzenie

Opracowanie pełnej listy „szczupłych” terminów nie jest prostym zadaniem. Wielu członków społeczności lean zdobyło swoją wiedzę z różnych źródeł i używa terminów w nieco odmienny sposób. Poza tym, wiele firm rozwinęło własną terminologię, dokładając wielu starań, aby dopasować terminy do własnych potrzeb oraz stworzyć swój unikalny system produkcyjny. W związku z tym obmyśliliśmy dwie proste zasady dotyczące wyboru terminów zamieszczonych w leksykonie. Są one następujące:

1. **Termin jest ważny.**
Potrzebujecie go, aby zarządzać systemem w oparciu o zasady lean.
2. **Termin jest powszechnie stosowany.**
Nie jest on tylko wewnętrznym kodem jednego przedsiębiorstwa, lecz jest „żywym” językiem szerszej społeczności.

Potrzebowaliśmy również opracować jednolitą metodę tworzenia definicji. Jak pokazano na przykładzie zilustrowanym na sąsiedniej stronie, każdy termin posiada: prostą **definicję**; **przykład**, często pokazujący różne możliwości zastosowania; **odsyłacz** do pokrewnych określeń; **ilustrację**, tam gdzie to tylko możliwe. Oczywiście, wiele terminów, jak chociażby główny inżynier czy greenfield, byłoby ciężko zilustrować (można by chyba tylko zamieścić fotografię konkretnych osób czy obiektów).

Jako redaktorzy leksykonu jesteśmy w pełni świadomi tego, że wśród członków społeczności lean będą pojawiały się uwagi dotyczące znaczeń i interpretacji poszczególnych pojęć oraz definicji. Stąd też zdecydowaliśmy się przytoczyć najbardziej powszechne znaczenia zebranych terminów. Jesteśmy także świadomi faktu, że pewne ważne określenia mogły zostać pominięte. Dlatego liczymy na sugestie dotyczące zmian i uzupełnień (prosimy o nadsyłanie ich na adres: info@lean.org.pl). Będziemy je zamieszczać w kolejnych wznowieniach Leksykonu Lean.

Chet Marchwinski, John Shook oraz Alexis Schroeder
Bethel, CT, USA
Ann Arbor, MI, USA
Somerville, MA, USA

Termin → **Andon**

Narzędzie zarządzania wizualnego, dzięki któremu na pierwszy rzut oka widoczny jest status działań w konkretnym obszarze i które sygnalizuje pojawiające się nieprawidłowości, za każdym razem, kiedy się one pojawiają.

Definicja → Andon może pokazywać status maszyny (np. które maszyny wykonują pracę), nieprawidłowości (np. awarię maszyny, problem jakościowy, błędy oprzyrządowania, opóźnienia operatorów, braki materiałów itp.) oraz wymagane działania, które powinny zostać podjęte, takie jak przebrojenia. Andon może być również używany do wyświetlania bieżącego statusu produkcji, tj. wyprodukowanej względem planowanej liczby wyrobów.

Przykład → Typowy andon (japońskie określenie na lampkę) jest tablicą świetlną, umieszczoną nad głowami pracowników, z rzędami liczb, które odpowiadają stanowiskom roboczym lub maszynom. Liczby te są podświetlane w momencie, gdy zainstalowane w maszynach czujniki wykryją problem (co automatycznie zapala odpowiednią lampkę) lub przez samych operatorów, którzy po wykryciu nieprawidłowości naciskają odpowiedni przycisk lub pociągają za linkę. Podświetlone liczby są wezwaniem do szybkiej reakcji ze strony lidera zespołu. Innym rodzajem andon są kolorowe światła nad maszyną, sygnalizujące problem (kolor czerwony) lub normalne działanie (kolor zielony).

Odsyłacz(e) → *Zobacz: Jidoka, Zarządzanie wizualne*

Ilustracja →

Andon prosty

	1	2	3	4
Produkt A	1	2	3	4
Produkt B	1	2	3	4
Planowana produkcja 110		Rzeczywista produkcja 98		

Andon złożony

Skorowidz terminów w języku polskim z ich odpowiednikami w języku angielskim

Termin w języku polskim

Termin w języku angielskim

3M	Three Ms (3M)
3P	Three Ps (3P)
4M	Four Ms (4M)
5 x dlaczego	Five Whys
5S	Five Ss (5S)
6 Sigma	6 Sigma
7 typów marnotrawstwa	Seven Wastes
Agent zmian	Change Agent
Analiza ABC	ABC Production Analysis
Andon	Andon
Arkusze zdolności procesu	Process Capacity Sheet
Automatyczne zatrzymanie linii	Automatic Line Stop
Autonomizacja	Autonomation
Bilans operatorów	Operator Balance Chart (OBC)
Biuro promocji Kaizen	Kaizen Promotion Office
Biuro promocji szczupłego wytwarzania	Lean Promotion Office
Brownfield (dosł. brązowe pole)	Brownfield
Całkowita efektywność wyposażenia	Overall Equipment Effectiveness (OEE)
Całkowite produktywne utrzymanie maszyn	Total Productive Maintenance (TPM)
Catchball (dosł. przekazywanie piłki)	Catchball
Centrum przeładunkowe	Cross-Dock
Chaku-Chaku	Chaku-Chaku
Cykl LAMDA (akronim angielskich słów Look, Ask, Model, Discuss, Act, czyli dosł. Zobacz, Zapytaj, Zamodeluj, Przedyskutuj, Działaj)	LAMDA Cycle (Look, Ask, Model, Discuss, Act)
Czas cyklu	Cycle Time
Czas cyklu – pokrewne terminy związane z czasem	Cycle Time — Related Terms Involving Time
Czas przerobu	Throughput Time
Czas przestoju	Downtime
Czas przetwarzania	Processing Time
Czas taktu	Takt Time
Diagram spaghetti	Spaghetti Chart
Doskonałość	Perfection
Dostępność operacyjna a współczynnik operacyjny	Operational Availability versus Operating Rate
Efektywność	Efficiency
FIFO (reguła „pierwsze przyszło, pierwsze wyszło”)	First In, First Out (FIFO)
Gemba	Gemba

Termin w języku polskim

Genchi Genbutsu
 Główny Inżynier
 Gniazdo
 Greenfield (dosł. zielone pole)
 Heijunka
 Hensei (dosł. refleksja)
 Hoshin Kanri
 Inżynier rezydujący
 Inżynieria współbieżna oparta na zbiorze alternatyw
 Jakość wbudowana
 Jidoka
 Jishuken
 Kaikaku
 Kaizen
 Kakushin
 Kampania czerwonych etykiet (etykietowanie na czerwono)
 Kanban
 Każdy produkt w każdym cyklu
 Koło jakości
 Kompleksowe sterowanie jakością
 Kompleksowe zarządzanie jakością
 Kontrola
 Koszt docelowy
 Krzywe ograniczeń
 Kurs mleczarza
 Lean Thinking (myślenie zgodne z zasadami Lean)
 Lider zespołu
 Liderzy grup
 Liniowość kapitału
 Liniowość pracy
 Macierz rodzin produktów
 Mapa stanu idealnego
 Mapa stanu obecnego
 Mapa stanu przyszłego
 Mapowanie strumienia wartości

Termin w języku angielskim

Genchi Genbutsu
 Chief Engineer
 Cell
 Greenfield
 Heijunka
 Hansei
 Hoshin Kanri
 Resident Engineer
 Set-Based Concurrent Engineering

 Building in Quality, Built-in Quality
 Jidoka
 Jishuken
 Kaikaku
 Kaizen
 Kakushin
 Red Tagging

 Kanban
 Every Product Every Interval (EPEI)
 Quality Control Circle
 Total Quality Control (TQC)
 Total Quality Management
 Inspection
 Target Cost
 Trade-off Curves
 Milk Run
 Lean Thinking

 Team Leader
 Group Leaders
 Capital Linearity
 Labor Linearity
 Product Family Matrix
 Ideal-State Map
 Current-State Map
 Future-State Map
 Value-Stream Mapping (VSM)

Termin w języku polskim

Mapy szczupłej konsumpcji i szczupłego dostarczenia
Marnotrawstwo
Menedżer strumienia wartości
Muda, Mura, Muri
Nadprodukcja
Nemawashi
Obeya
Obraz taktu
Odizolowane wyspy
Ohno, Taiichi (1912–1990)
Operacja
Partia-kolejka
PDCA (cykl PDCA)
Plan dla każdej części
Plan dla każdej osoby
Podziałka
Poka-Yoke
Pomnik
Poziomowanie sprzedaży
Praca
Praca poza cyklem
Praca standaryzowana
Prawdziwa północ
Prewencyjne utrzymanie ruchu
Proces
Proces przygotowania produkcji (3P)
Produkcja dokładnie na czas
Produkcja masowa
Produkcja na zamówienie
Produkcja pchana
Produkcja potokowa
Produkcja w systemie ssącym
Produkcja w toku
Produkcyjny czas przejścia
Projektowanie na zasadzie Design-in

Termin w języku angielskim

Lean Consumption and Lean Provision
Maps
Waste
Value-Stream Manager
Muda, Mura, Muri
Overproduction
Nemawashi
Obeya
Takt Image
Isolated Islands
Ohno, Taiichi (1912–1990)
Operation
Batch-and-Queue
Plan, Do, Check, Act (PDCA)
Plan For Every Part (PFEP)
Plan For Every Person
Pitch
Poka-Yoke
Monument
Level Selling
Work
Out-of-Cycle Work
Standardized Work
True North
Preventive Maintenance
Process
Production Preparation Process (3P)
Just-in-Time Production (JIT)
Mass Production
Build-to-Order
Push Production
Flow Production
Pull Production
Work-in-Process (WIP)
Production Lead Time
Design-In

Termin w języku polskim

Przemieszczanie materiałów
 Przepływ Ciągły
 Przepływ Informacji
 Przepływ jednej sztuki
 Przepływ materiału
 Przepływ pojedynczej sztuki
 Przebrojenie
 Raport A3
 Redukcja czasu przebrojenia
 Rodzina produktów
 Rotacja zapasów
 Rozwinięcie funkcji jakości
 Rozwinięcie polityki firmy (rozwinięcie strategii firmy, dekompozycja strategii firmy)
 Rozwinięcie strategii (dekompozycja strategii)
 Równoważenie produkcji, poziomowanie produkcji
 Rytmiczne odbieranie
 Sensei
 Shingo, Shigeo (1909–1990)
 Shojinka
 Shusa
 Six Sigma
 Składowanie w miejscu użycia
 Skrzynka Heijunka
 SMED - „Jednocyfrowa” wymiana narzędzia (wymiana formy (narzędzia) w ciągu jednocyfrowej liczby minut)
 Ssania sekwencyjne
 Sterowanie produkcją
 Sterowanie typu A - B
 Strumień realizacji zapotrzebowania (dopełniony strumień wartości)
 Strumień wartości
 Stymulator strumienia wartości
 Supermarket
 System dopełniania
 System produkcyjny Toyoty
 System Tsurube
 System zatrzymywania w ustalonej pozycji

Termin w języku angielskim

Material Handling
 Continuous Flow
 Information Flow
 One-Piece Flow
 Material Flow
 Single-Piece Flow
 Changeover
 A3 Report
 Setup Reduction
 Product Family
 Inventory Turns
 Quality Function Deployment (QFD)
 Policy Deployment
 Strategy Deployment
 Level Production
 Paced Withdrawal
 Sensei
 Shingo, Shigeo (1909–1990)
 Shojinka
 Shusa
 Six Sigma
 Point-of-Use Storage
 Heijunka Box
 Single Minute Exchange of Die (SMED)
 Sequential Pull
 Production Control
 A-B Control
 Fulfillment Stream
 Value Stream
 Pacemaker Process
 Supermarket
 Fill-Up System
 Toyota Production System (TPS)
 Tsurube System
 Fixed-Position Stop System

Termin w języku polskim

Szczupła konsumpcja (konsumpcja oparta na zasadach Lean)
 Szczupła logistyka
 Szczupła produkcja
 Szczupłe dostarczanie
 Szczupłe przedsiębiorstwo
 Szczupły rozwój produktu i procesu
 Tablica sptywów produkcyjnych
 Tablica wskaźników
 Tablica Yamazumi
 Teoria ograniczeń
 Toyoda, Kiichiro (1894–1952)
 Toyoda, Sakichi (1867–1930)
 Warsztaty Kaizen
 Wartość
 Waterspider
 Wiedza do ponownego wykorzystania
 Wiedza do ponownego wykorzystania
 Wielkość opakowaniowa (wielkość opakowania wysyłkowego)
 Wioska procesowa
 Wygładzanie produkcji
 Wyposażenie o właściwych rozmiarach (wyposażenie o właściwej wielkości)
 Wzmocnienie popytu
 Yokoten
 Zabieg, element pracy
 Zapasy
 Zapewnienie jakości
 Zapobieganie błędom
 Zapobieganie pomyłkom
 Zarządzanie wizualne
 Zdolność obsługi wielu maszyn (dosł. „wielomaszynowość”)
 Zdolność obsługi wielu procesów (dosł. „wieloprocusowość”)

Termin w języku angielskim

Lean Consumption
 Lean Logistics
 Lean Production
 Lean Provision
 Lean Enterprise
 Lean Product and Process Development
 Production Analysis Board
 Dashboard
 Yamazumi Board
 Theory of Constraints (|TOC)
 Toyoda, Kiichiro (1894–1952)
 Toyoda, Sakichi (1867–1930)
 Kaizen Workshop
 Value
 Waterspider
 Reuseable Knowledge
 Useable Knowledge
 Pack-Out Quantity
 Process Village
 Production Smoothing
 Right-Sized Tools
 Demand Amplification
 Yokoten
 Work Element
 Inventory
 Quality Assurance
 Error-Proofing
 Mistake-Proofing
 Visual Management
 Multimachine Handling
 Multiprocess Handling

3M*ang. Three Ms**Zobacz:* Muda, Mura, Muri**3P***ang. Three Ps**Zobacz:* Proces przygotowania produkcji**4M***ang. Four Ms*

Zmienne, które mają wpływ w systemie produkcyjnym na wartość tworzoną dla klientów. Pierwsze trzy M to zasoby, zaś czwarte to sposób, w jaki zasoby te są zużywane. W szczupłych systemach produkcyjnych, 4M oznaczają:

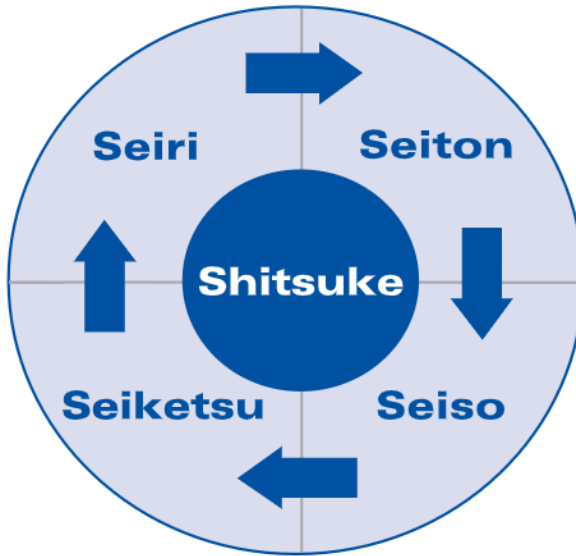
1. **Materiał** (*ang. Material*) – bez defektów i niedoborów.
2. **Maszynę** (*ang. Machine*) – bez awarii, usterek i nieplanowanych przestoju.
3. **Człowieka** (*ang. Man*) – o odpowiednich nawykach i umiejętnościach, punktualnego i bez skłonności do nieplanowanych absencji.
4. **Metodę** (*ang. Method*) – ustandaryzowane procesy, utrzymanie ruchu i zarządzanie.

5S*ang. Five Ss*

Pięć powiązanych ze sobą terminów, rozpoczynających się od zgłoski S, opisujących praktyki stosowane w miejscu wykonywania pracy, stanowiące podstawę sterowania wizualnego oraz szczupłej produkcji. Te pięć terminów w języku japońskim to:

1. **Seiri:** oddziel przedmioty potrzebne od niepotrzebnych (narzędzia, części, materiały, dokumenty), a następnie wyrzuć te niepotrzebne.
2. **Seiton:** Starannie zorganizuj to, co pozostało, w myśl zasady „miejsce na wszystko i wszystko na swoim miejscu”.
3. **Seiso:** Wszystkie przedmioty wyczyść i umyj.
4. **Seiketsu:** Utrzymuj czystość w wyniku regularnego wykonywania pierwszych trzech S.
5. **Shitsuke:** Dyscyplina w realizacji pierwszych czterech S.

5S jest często tłumaczone na polski (oraz angielski) jako Selekcja (*ang. Sort*), Systematyka (*ang. Straighten*), Sprzątanie (*ang. Shine*), Standaryzacja (*ang. Standardize*) oraz Samodyscyplina (*ang. Sustain*). Niektórzy praktycy wyróżniają jeszcze szóste S – Safety, czyli bezpieczeństwo: wprowadź i stosuj procedury bezpieczeństwa na halach produkcyjnych i w biurach.

Toyota tradycyjnie odnosi się jedynie do pierwszych czterech S:

1. **Seiri** czyli „przesiew” (*ang. Sifting*): sprawdź wszystko, co znajduje się w miejscu pracy; oddziel i pozbądź się tego, co nie jest potrzebne.
2. **Seiton** czyli „sortowanie” (*ang. Sorting*): poukładaj wszystkie potrzebne przedmioty w staranny sposób, ułatwiający korzystanie z nich.
3. **Seiso** czyli „porządne sprzątanie” (*ang. Sweeping Clean*): posprzątaj miejsce pracy, wyposażenie i narzędzia.
4. **Seiketsu** czyli „jak spod igły” (*ang. Spic and Span*): ogólna czystość i porządek wynikające ze zdyscyplinowanego praktykowania pierwszych trzech S.

Ostatnie S – samodyscyplina (*jap. Seiketsu*) – zostało opuszczone, ponieważ staje się zbędne przy funkcjonującym w firmie systemie codziennych, cotygodniowych i comiesięcznych audytów sprawdzających pracę standaryzowaną. Niezależnie jednak od tego, czy mowa jest o czterech, pięciu czy sześciu S, należy pamiętać, że wysiłek, jaki należy włożyć w realizację 5S, musi być niebywale systematyczny (jest on rodzajem pracy organicznej w systemie szczupłej produkcji, a nie „programem obecnego sezonu”).

Zobacz: Praca Standaryzowana